

Речник православних речи - Dictionary of Orthodox words

Игуманија. Управља добрима манастира и стара се о духовном животу монахиња, а под окриљем је епископа епархије.

Игуман. Управља добрима манастира и стара се о духовном животу монаха, а под окриљем је епископа епархије.

Пост. Уздржавање од одређене врсте хране и лоших дела ради духовне користи. У православној цркви пост се практикује средом (дан када је Исус издат), петком (дан кад је Исус разапет) и у време четири велика поста: ускршњи, Божићни, Петровдански и Великогоспојински.

Недеља Свих Светих. Празник у православној цркви који слави све не пројављене Свете. Слави се прве недеље после Духова.

Алфа и Омега. Прво и задње слово грчке азбуке, како каже Свето Писмо "Ја сам Алфа и Омега, Почетак и Свршетак, говори Господ, Који јесте, и Који беше и Који ће доћи, Сведржитељ." (Откр.1:8). Она такође симболизују монограм Христа.

Престо. Четвороугаони сто у олтару од дрвета или камена који служи за приношење жртве на Светој литургији. У њему су мошти једног од светих мученика које Епископ полаже приликом освећења храма. Обично је покривено платном и на њему се налазе: Антимис, Свето Јевањђеље и освећени дарови.

Олтар. Део храма који је у православној архитектури иконостасом одвојен од главног дела цркве.

Abbess. (from masc. abbot; Gr. *Hegoumeni*). The female superior of a community of nuns appointed by a bishop; Mother Superior. She has general authority over her community and nunnery under the supervision of a bishop.

Abbot. (from Aram. *abba*, father; Gr. *Hegoumenos*, Sl. *Nastoyatel*). The head of a monastic community or monastery appointed by a bishop or elected by the members of the community. He has ordinary jurisdiction and authority over his monastery, serving in particular as spiritual father and guiding the members of his community.

Abstinence. (Gr. *Nisteia*). A penitential practice consisting of voluntary deprivation of certain foods for religious reasons. In the Orthodox Church, days of abstinence are observed on Wednesdays (day He was betrayed) and Fridays (the day He was crucified), or other specific periods, such as the Great Lent, Christmas, Sts Peter & Paul and Theotokos.

All Saints Sunday. (Gr. *Agion Panton*). A feast day of the Orthodox Church collectively commemorating all the Saints of the church who have remained anonymous. This feast day is celebrated on the Sunday following Pentecost.

Alpha-Omega. The first and the last letters of the Greek alphabet, symbolizing "the beginning and the end," or the divinity and eternity of Christ. (Rev. 1: 8). These two letters also form the monogram of Christ.

Altar Table. (Gr. *Hagia Trapeza*; Sl. *Prestol*). The square table in the middle of the altar, made of wood or marble, on which the Eucharist is offered. It is dressed with the "Altar Cloth," and contains the relics deposited there by the consecrating bishop. The center of the table is occupied by the folded *Antiminsion*, on which the ceremonial gospel book is placed, and behind it is the tabernacle with the "reserved gifts."

Altar. (Hebr. "a place of sacrifice;" Gr. *hieron*; Sl. *prestol*). In Orthodox architecture the term signifies the area of the sanctuary divided from the rest of the church by the *iconostasis*.

Анатема. Духовна казна изопштења оних који одбацују или изопачују основне истине о вери. Црква исто може бацити анатему на непријатеље вере нпр. јеретике и издајнике. Обред изопштења оваквих верника обављао се у Недељу Православља (прва недеља ускршњег поста)

Анђели. Грчка реч која значи весник. Бестелесна духовна створења која је Бог створио пре човека. Имају разум и вољу као човек али у већем су достојанству пред Богом. Постоје девет анђелских чинова: Анђели, Арханђели, Престоли, Силе, Начала, Власти, Господства, Херувими и Серафими. У православној цркви понедељак је посвећен анђелима.

Благовести. Празник који се слави 7. априла; дан када се Арханђел Гаврило јавио Богородици са вешћу да ће родити Христа.

Анафора. Освећени хлеб који се дели верницима после свете литургије. У прошлости се делио само онима који нису могли да се причесте а сада се дели свима.

Антимис. Платно (лан или свила) на коме се врши Света литургија и на коме је изображен Христос, четири Јеванђелиста, стихови и слике из Светог Писма у вези Христовог страдања. Антимис освећује Архијереј и он увек стоји на престолу у олтару. Света литургија се не може вршити без њега.

Антифон. Грчка реч која означава наизменично певање. 1) кратки стихови или псалми који се певају или читају на богослужењима 2) наизменично певање у цркви са две певнице

Anathema. (Gr. a curse, suspension). The spiritual suspension with which the church may expel a person from her community for various reasons, especially denial of the faith or other mortal sins. The church also may proclaim an anathema against the enemies of the faith, such as heretics and traitors, in a special service conducted on the Sunday of Orthodoxy (first Sunday of Lent).

Angels. (Gr. *Angelos*, "messenger"). Bodiless beings, purely spirits, created by God before man. They are superior in nature and intelligence to man; and, like man, they have understanding and free will. Some of them are appointed to guard the faithful (guardian angels). Angels are grouped in nine orders (*tagmata*) as follows: Angels; Archangels; Principalities; Powers; Virtues; Dominations; Thrones; Cherubim; Seraphim. In the Orthodox worship, every Monday is dedicated to the angels.

Annunciation. (Gr. *Evangelismos*). A feast of the Orthodox Church (7 April) commemorating the visit of Archangel Gabriel to Virgin Mary "to announce" that she was chosen to be the Mother of God (Luke 1: 26-33).

Antidoron. (Gr.: "instead of the gift"). A small piece of the altar bread (*prosphoron*) distributed to the faithful after the celebration of the Eucharist. Originally it was given to those who could not take communion, but it became a practice for it to be offered to all the faithful.

Antimens or Antiminsion. (Gr. and Lat. compounds "in place of a table;" Sl. *Antimins*). It is a rectangular piece of cloth, of linen or silk, with representations of the entombment of Christ, the four Evangelists, and scriptural passages related to the Eucharist. The *antimens* must be consecrated by the head of the church (a Patriarch or Archbishop) and always lie on the Altar Table. No sacrament, especially the Divine Liturgy, can be performed without a consecrated *antimens*.

Antiphon. (Gr. "alternate utterance or chanting"). 1) A short verse from the scriptures, especially the psalms, sung or recited in the liturgy and other church services. 2) Any verse or hymn sung or recited by one part of the choir or chanters in response to another part.

Канони Светих Отаца. Скуп 85 одлука и правила који обухватају све аспекте живота цркве, живот клира, мирјана и црквене управе. Црква верује да су оригинално настали од Светих Отаца Апостолских

Свети Оци. Људи који су живели у првом веку хришћанства махом ученици Светих Апостола. Њихово учење и дела су од великог значаја за хришћане. Познатији Свети оци били су Св. Игњатије Антиохијски, Св. Поликарп Смирнски, Св. Климент Римски итд.

Апостолско Наслеђе. Директан и непрекидан пренос благодати са Апостола на Епископе полагањем руку (хиротонија / рукоположење), а са Епископа на свештенике.

Арханђели. Анђели вишег чина. Имена најпознатијих Арханђела су Михаил и Гаврило (21. новембар) а такође су познати као вође анђелских војски.

Вазнесење. Слави се четрдесетог дана после Васкрсења када се Господ узнео са Маслинске Горе на небо.

Успење Пресвете Богородице (28. август). Дан када се Богородица упокојила.

Христова жртва покајања. Христова жртва ради помирења човека и Бога. Православци верују да је Христос својом смрћу на крсту искупио људски род од греха.

Аутокефалност. Грачка реч – сам изабрати поглавара. Статус православне цркве која је самостална и има ауторитет да изабере и постави свог вођу. Српска црква је добила аутокефалност 1219. за време Св. Саве.

Apostolic Canons. A collection of eighty-five decrees of ecclesiastical importance, referring mainly to ordination and the discipline of the clergy. The church believes that they were originally written by the Apostolic fathers.

Apostolic Fathers. Men who lived during the first century of Christianity, for the most part the disciples of the Apostles; their teachings and writings are of great spiritual value to Christians. Major fathers are St. Ignatius of Antioch, St. Polycarp of Smyrna, St. Clement of Rome and the unknown author of *Didache*.

Apostolic Succession. The direct, continuous, and unbroken line of succession transmitted to the bishops of the Church by the Apostles. The bishops, who form a collective body (that is the leadership of the Church), are considered to be successors of the Apostles; and, consequently, the duties and powers given to the Apostles by Christ are transmitted through "the laying-on-of hands" to the bishops and priests who succeeded them by ordination (*cheirotomia*) to priesthood.

Archangels. An Angelic order of angels of higher rank. The names of two archangels, Michael and Gabriel, are known (feast day on November 21); they are also known as "leaders of the angelic armies" (*taxiarchai*).

Ascension. A movable feast day, forty days after Easter, commemorating the ascension of Christ into Heaven from the Mount of Olives (Acts, 1: 12).

Assumption or Dormition. A feast day (August 28) commemorating the "falling asleep" (*koimisis*) of Virgin Mary.

Atonement. (Gr. *exilasmos*). The redemptive activity of Christ in reconciling man to God. The Orthodox believe that Christ, through His death upon the cross, atoned or paid for human sins.

Autocephalous. (Gr. "appointing its own leader"). The status of an Orthodox church which is self-governed and also has the authority to elect or appoint its own leader or head (*cephale*). The Serbian Church became A. in 1219 by St Sava.

Аутономија. Грчка реч – самоуправа. Старешина аутономне цркве обично је биран од стране бише јурисдикције (патријаршија).

Аксиос. Грчка реч – достојан. Пева се у цркви за време рукоположења.

Крштење – Света Тајна установљена од самог Христа и представља обновљење водом и духом. Свештеник врши чин крштења али у случају смртне опасности и световно лице може поливањем воде (три пута) и речима: “Крштава се слуга Божији (име) у име Оца, и Сина, и Светога Духа, Амин!” Миропомагање свештеник врши касније уколико је могуће.

Блажени. Осам стихова узетих из Христове беседе на Гори (Мат. 5: 1-12)

Отпуст. По завршетку Богослужења молитва одређених или свих Светих да посредују код Господа за нас.

Богохуљење. Недолично опхођење и говор према Богу, Богородици, Светцима и светим стварима. Највећа хула на Духа Светога је самоубиство јер не оставља простора за покајање.

Византијски Обред. 1) Богослужење према источно православним обичајима 2) Извесни верници католичке цркве упражњавају Византијски Обред богослужења.

Византија – Византијски. Односи се на Византију, старогрчки град на Босфору, који је је 331 године постао седиште Источног Римског Царства да би у средњем веку био преименован у Константинопољ.

Autonomy. (Gr. "self-rule"). The status of an Orthodox Church that is self-ruled. An autonomous church is governed by its prelate, who is chosen by a superior jurisdiction, usually by a patriarchate).

Axios. (Gr. "worthy"). An exclamation made at ordination to signify the worthiness of the individual chosen to become a clergyman.

Baptism. (Gr. "immersion into water for purification"). A sacrament instituted by Christ Himself, this is the regeneration "of water and the spirit" (John 3:5). The priest administers an Orthodox baptism. In case of absolute emergency, can be by a layman (*aerobaptismos*) through three complete immersions and by pronouncing the individual's name along with the name of the Trinity, "the Father and the Son and the Holy Spirit. Amen" *Chrismation* follows immediately after baptism.

Beatitudes. (Gr. *Makarismoi*). The eight blessings given by Christ at his Sermon on the Mount (Matt. 5: 3-12).

Benediction. (Lat. "blessings to glorify God"). The closing blessing offered by a clergyman at the end of a service or other activity.

Blasphemy. Evil and reproachful language directed at God, the Virgin, the Saints or sacred objects. The blasphemy against the Holy Spirit is a mortal and unforgivable sin, because it presumes that God's saving action in this particular case is impossible. (Matt. 12: 31).

Byzantine rite. 1) Performing church services according to the Eastern Orthodox tradition. 2) Christians who belong to Roman Catholic jurisdictions and accept its beliefs, but follow the customs of the Greek Orthodox Church, celebrating the liturgy in Greek, Slavonic or in their native language, but in the Orthodox fashion.

Byzantine. Referring or attributed to Byzantium, the ancient Greek city on the Bosphorus, which later (331 A.D.) became the capital of the Eastern Roman Empire, and then of the Medieval Greek Empire of Constantinople. Its people are known as *Byzantines* and its cultural heritage as *Byzantine*

Свећа. Свећа је направљена од воска и користи се у православној цркви као као форма жртвовања и преданости Богу или свецима. Користи се у богослужењу и осталим хришћанским обредима. Исто тако симболизује Христа - светлост света. Свећа исто симболизује две природе Христа, божанску (фитиљ) и људску (восак).

Канонизација (Посвета). Званична одлука од стране цркве да упокојени хришћанин има врлине Светца и да се има славити и поштовати како доликује.

Канони. Правила Цркве у којима се налазе закони, црквене наредбе и јасноће о вери и животу православних хришћана. Уређују живот и правила цркве. Нису непогрешиви а могу се мењати само од стране Васељенског Сабора.

Смртни Грех. Греси према Богу који могу да униште духовни живот појединца. Следећи греси се сматрају смртним: гордост, среброљубље, разврат, завист, неумереност, гнев, очајање.

Раса. Горња мантија. Подрасник – доња мантија, симболизује смрт клирика за овај свет и оданост Богу и Цраству небеском.

Катехизис. Преглед доктрина и учења православне цркве у стилу питања и одговора (нпр. Катехизис Св. Владике Николаја Велимировића).

Candles. Candles made of beeswax are used in the Orthodox Church as a form of sacrifice and devotion to God or Saints. They are used in various Orthodox services and ceremonies and are symbolic of Christ, who is "the Light of the World." According to a different symbolism, the two elements of a candle represent the two natures of Christ: the Divine (the burning wick) and the Human (the wax body).

Canonization. The official declaration by the Church that a deceased Christian of attested virtue is a saint, to be honored as such, and worth of imitation by the faithful.

Canons. (or *Canon Law*). The law of the church, containing the various rules, ecclesiastical decrees and definitions concerning the faith or the life style of Orthodox Christians. The Canons generally provide for all administrative or disciplinary questions that might arise in the Church, and, consequently, are not infallible but can be changed or re-interpreted by an Ecumenical Council.

Capital Sin (or *Mortal* or *Deadly sin*). Great offenses against God, or moral faults, which, if habitual, could result in the spiritual death of the individual. The following sins are considered to be mortal: pride, covetousness, lust, anger, gluttony, envy and sloth: they are the "Seven Deadly Sins".

Cassock. (Gr. *Raso*; Sl. *ryassa*). The long black garment with large sleeves worn by the Orthodox clergy as their distinct attire. Another such cassock with narrow sleeves (Gr. *Anteri*; Sl. *Podrasnik*) is worn under the cassock. It symbolizes the death of a clergyman to this world, and his burial and subsequent dedication to God and his heavenly kingdom.

Catechism. A summary of doctrine and instruction, teaching the Orthodox faith in the form of questions and answers. (eg Catechism of St Bishop Nikolaj Velimirović)

Целибат. Безбрачни живот. За разлику од римокатоличке цркве, православље дозвољава женидбу свештеницима свештеницима пре рукоположења. Епископи се бирају из редова целибатних свештеника, монаха и свештеника удоваца који су примили монашки чин.

Кадioniца. Метална посуда окачена на четири ланца која служи за кађење тамјаном и на којој се налазе дванаест звончића који означавају дванаест апостола.

Путир. Велика чаша од сребра или злата која се користи на Светој литургији. Из ње се причешћују свештеници и верници. То је један од најсветијих судова и користе га искључиво свештеници.

Појање. Црквено певање од стране хора или појединца.

Херувимска песма. Литургијска песма која се пева после читања Светог Јевањђеља а за време Великог Входа и она гласи: “ *Ми који Херовиме тајанствено изображавамо и животворној Тројици Трисвету песму певамо, сваку сада земаљску бригу оставимо, као они који ће примити Цара Свих анђелским силама невидљивог праћеног.* “

Свето Миро. Нарочито освећено уље искључиво од стране Патријарха које се користи за миропозамање после крштења (печат дара Духа Светога). Свето Миро се благосиља уз специјалне припреме и молитве. Овај обред се обично врши на Велики Четвртак.

Хришћанство. Религија базирана на учењу Исуса Христа.

Celibacy. The unmarried state of life. Unlike the Roman Church, Orthodoxy permits a clergyman to be married; however, his marriage must occur before the ordination to a deacon or presbyter. Orthodox bishops are only chosen from the celibate clergy, but widowers, who have accepted monastic vows, may also be chosen.

Censer. (Gr. *Thymiato*; Sl. *kadillo*). A metal vessel hung on chains, used in church ceremonies for burning incense. There are twelve small bells attached to the chains, representing the message of the twelve Apostles.

Chalice. (Gr. *Potirion*; Sl. *Vozduh*). A large cup of silver or gold, with a long-stemmed base, used for the Eucharist. It is one of the most sacred vessels of the church and is handled only by the clergy.

Chant. (Gr. *echos*; Sl. *glas*). The music proper to the Orthodox services. There are eight tones or modes in the Orthodox Byzantine chant, chanted by the *chanters* or *cantors*.

Cherubic Hymn. (Gr. "the song of the angels"). Liturgical hymn sung after the Gospel-reading and during the Great Entrance. Its text in English is as follows: *We, who mystically represent the Cherubim, And chant the thrice-holy hymn to the Life-giving Trinity, Let us set aside the cares of life That we may receive the King of all, Who comes invisibly escorted by the Divine Hosts.*

Chrism. (Gr. *Myrron*). Sanctified oil composed of several ingredients and fragrances, used in the sacrament of *Chnsation* (after Baptism). The Holy Chrism in the Orthodox Church is exclusively prepared by the Ecumenical Patriarchate, blessed in a series of preparations and ceremonies. Holy Thursday is customarily the day of its consecration.

Christianity Religious faith based on the teachings of Jesus Christ.

Молитва Очишћења - Уцрквљење.

Молитва породилци на четрдесети дан од порођаја која уједно садржи и молитву за дете (уколико је живо) приликом његовог првог уношења у цркву. Састоји се из церемоније очишћења из Старог Завета (Лев. 12:2-8) и молитве уцрквљења детету из Новог Завета - Сретење Господње (Лука 2:22-29).

Причешће. Примање Свете Тајне приношења жртве – ефхаристије (тело и крв Христова) после одговарајућих припрема: пости и исповести. Верници би требало да се причешћују што чешће а по могућству и сваког дана.

Исповест. Чин исповедања и признавања греха пред Богом у присуству свештеника који служи као духовни вођа и исповедник, који има моћ да разрешава грехе и прописује одговарајуће казне.

Рукоположење. Света Тајна којом се постаје свештеник.

Круне. Метлане круне или венци од платна или исплетени од цвећа којим свештеник крунише младенце на венчању. Символизују власт дату младенцима да су краљ и краљица свога дома.

Дикирије и Трикирије. Врсте свећнака са две (дикирије) и три (трикирије) свеће којима епископ благосиља народ за време литургије. Дикирије симболизују две природе Христа (божанску и људску) а Трикирије Свету Тројицу.

Диптиси. 1) Списак имена живих и умрлих који се помиње током литургије 2) Редослед имена архијереја којим се помињу на Светој Литургији од стране епископа који служи

Churching. (Gr. *Sarantismos*). A service of thanksgiving and blessing of women after childbirth. In the Orthodox church, this rite is performed on the fortieth day after birth and is reminiscent of the Old Testament ceremony of purification (Lev. 12: 2-8) and the presentation of Jesus at the Temple (Luke 2: 22-29).

Communion. (Gr. *koinonia*). The receiving of the sacrament of the Eucharist after proper preparation, fasting, and confession. Orthodox Christians are encouraged to receive communion as often as possible, even daily.

Confession. (Gr. *Exomologisis*). The act of confessing or acknowledgment of sins by an individual before God in the presence of a priest, who serves as a spiritual guide and confessor (*pneumatikos*) authorized to ask for forgiveness and to administer a penance.

Consecration. (Gr. *Heirotonia*). The ordination of an individual to priesthood through the sacrament of Holy Orders.

Crowns. (Gr. *Stephana*). A metal crown or wreath made of cloth in the shape of lemon blossoms, with which the priest "crowns" the newlyweds during the sacrament of Matrimony. The crowns are white, signifying purity, and represent the power that is given to the newlyweds to become "king and queen" of their home.

Dikirotrikera. (Gr. "set of two and three candles"). A set of two candleholders, one double-branched candlestick and another triple-branched, both used by the bishop in blessing at the liturgy. The *Dikeron* (double candleholder) signifies the two natures of Christ, while the *Trikeron* (triple candleholder) signifies the Holy Trinity.

Diptychs. (Gr. "folding boards"). 1) Lists of names for living and dead, written on cardboard for their commemoration in the liturgy. 2) An official roster of the names of the heads of Orthodox jurisdictions read during the liturgy by concelebrating bishops, or the head of an ecclesiastical jurisdiction.

Догма. Црквена истина заснована на веровањима и предањима из Библије а тумачена и установљена од старешина православних цркава на Васељенским Саборима.

Васкрс. Највећи међу празницима у православној цркви којим се слави Васкрсење Христа из мртвих након распећа. Слави се прве недеље после пуног месеца иза пролећне равнодневице и покретљив је празник као и остали који су везани за њега као Вазнесење и Духови.

Црквени чиновни и титуле. У православној цркви постоје три нивоа у црквеној хијерархији: ђакон, свештеник и епископ. Сви доле наведени чиновни могу се подвести под једну од ове три категорије.

- Патријарх – титула поглавара аутокефалне цркве
- Митрополит – титула поглавара одређеног града или покрајине
- Архиепископ – титула дата епископу за посебне заслуге
- Архимандрит – у старија времена титула за старешину више манастира или манастира од специјалне важности, а данас представља највиши чин свештеномонаха
- Протојереј Ставрофор – титула дата старијим и заслужним свештеницима
- Протојереј – виша титула за свештеника
- Јеромонах – монах који је примио свештенички чин
- Јерођакон – монах који је примио ђаконски чин
- Архиђакон – највиша титула Јерођакона
- Протођакон – највиша титула ђакона

Васељенска Патријаршија. Прва међу једнаким у реду осталих православних аутокефалних цркава и основана је од стране Св. Апостола Андреја.

Dogma. Basic beliefs and truths contained in the Bible and the Holy Tradition of the Church as defined by the Ecumenical Councils and the Fathers of the Church. Dogma is studied by the field of *dogmatic theology*.

Easter. (Gr. *Pascha* or *Lambri*). The feast day of the resurrection of Christ, known also as "the Feast of Feasts." It is the greatest Orthodox festival, celebrated the Sunday following the first full moon after the Spring equinox. It is a movable feast and the dates of the other movable feasts of the Orthodox Church are calculated from it.

Ecclesiastical Titles (Note, The Orthodox Church has only three roles within the Church i.e. deacon, priest and bishop. The following titles all fall within one of these roles).

- Patriarch. The title borne by the heads of certain autocephalous Churches. The heads of other Churches are called Archbishop or Metropolitan.
- Metropolitan, Originally a bishop of a capital city or a province.
- Archbishop a more general title of honour, given to bishops of special eminence.
- Archimandrite. Originally a monk charged with the spiritual supervision of several monasteries, or the superior of a monastery of special importance. Now used simply as a title of honour for priest-monks of distinction.
- Protopresbyter Stavrophor title given to senior Protopresbyter's
- Archpriest or Protopresbyter. A title of honour given to non-monastic priests; equivalent to Archimandrite.
- Hieromonk. A priest-monk.
- Hierodeacon. A monk who is a deacon.
- Archdeacon. A title of honour given to monastic deacons.
- Protodeacon. A title of honour given to deacons who are not monks.

Ecumenical Patriarchate. The "First Among Equals" of all the Orthodox autocephalous churches and was founded by St. Andrew the Apostle.

Плаштаница. Велико парче платна на коме је изображено тело Христово скинуто с крста. На Велики Петак износи се и полаже се у средину цркве у тзв. „Христов Гроб“ украшен цвећем након чега се износи у Литију три пута око цркве.

Епитрахилъ. Један од најважнијих делова свештеничке одежде који се носи око врата и допире до испод колена. Свештеник га носи кад чинодејствује.

Службеник. Богослужбена књига коју користе свештенослужитељи за време Богослужења.

Јеванђелисти. Писци који су писали прве четири књиге Новог Завета и то су Матеј, Марко, Лука и Јован. У православној цркви симболично се означавају као: човек, лав, во и орао.

Искључење. Казна забране причешћа и искључење из цркве која се примењује на крштеним лицима због учинених и непокајаних разних грехова. Чланови цркве могу се и сами искључити из заједнице не узимањем Светих Тајни, кршењем црквених закона итд.

Свети Оци Цркве - Побожна и образована лица већином епископа који су живели у прих осам столећа Хришћанства. Писали су многе књиге, учили, објашњавали и штитили веру и цркву. Најзначајнији од њих били су: Св. Василије Велики, Св. Григорије Ниски, Св. Јован Златоуст, Св. Атанасије Велики, Св. Кирло Александријски, Св. Јован Дамаскин.

Epitaphios. (Gr. "on the tomb;" Sl. *Plaschanitsa*). 1) The winding sheet on which the dead body of Christ is sewn or painted, representing his shroud. 2) An ornamented bier representing the tomb of Christ. On Good Friday the *Epitaphios* is placed on the bier, which is adorned with flowers, and is carried in a procession representing the funeral of Christ. 3) The special service on Good Friday evening commemorating the burial of Christ.

Epitrachelion. (Gr. "about the neck"). One of the most important vestments hanging from the neck down to the feet. An Orthodox priest must wear this particular vestment to perform a sacrament.

Euchologion. (Gr. "the book of prayers;" Sl. *Sluzhebник*). A liturgical book used by the clergy, containing the various services, sacraments and prayers required for the administration of sacraments and other ceremonies and services of the Church.

Evangelists. The authors of the Gospels (*Evangelia*) who, according to Church belief, were inspired by God in the writing of the Bible. The Evangelists are Matthew, Mark, Luke, and John. In the Orthodox Church they are symbolically represented by a man, a lion, an ox, and an eagle respectively.

Excommunication. (Gr. *Aphorismos*). A penalty or censure by which a baptized individual is excluded from the communion and fellowship of the Church, for committing and remaining obstinate in certain mortal sins. Church members may excommunicate themselves by absence from the sacraments and by actions contrary to Church law.

Fathers of the Church. (Gr. *Pateres*). Pious and educated individuals, most of them bishops, who lived during the first eight centuries of Christianity. They wrote extensively, taught, explained, and defended the faith of the Church. The most important Orthodox Fathers are: St. Basil the Great, St. Gregory of Nazianzus, St. Gregory of Nyssa, St. John Chrysostom, St. Athanasius the Great, St. Cyril of Alexandria, and St. John of Damascus.

Раскол. Подела између Источне и Западне цркве 1054. године. Римска (Западна) Црква је убацила у симболу вере погрешно учење о Св. Духу и то је био један од главних разлога раскола.

Кумови. Они су гарантери пред Богом за њихово кумче да ће се старати о његовој вери и духовном узгоју. У православном свету кумству се придаје велики значај и заузима велико место кроз духовну и породичну блискост. Срби кажу: „Бог па Кум!“

Анђео Чувар. Православци верују да чином крштења Бог додељује анђела чувара новокрштеном да води и штити верника. У молитви у цркви молимо за „Анђела, мирна верна наставника чувара душа и тела наших“.

Аја Софија (Света Софија). Саборна црква у Цариграду (Истанбул) у којој су многи Васељенски Патријарси и Византијски Цареви били устоличавани. Највећа православна црква која је посвећена Светој Премудрости Божијој. Направљена је у време Цара Јустина 532. у Византијском стилу.

Хијерархија. У хришћанству свештено уређење или поредак којим се уређује рад цркве.

Света Вода. Вода освећена на Богојављење (19. јануар) тзв. „Велико Освећење“ или у другим ситуацијама „Мало Освећење“. Користи се за благосиљање народа, уместо Светог причешћа или за освећење ради напретка.

Часослов. Црквена књига која садржи скуп милитава за разне прилике нпр. Јутарња служба, Часови, Вечерња служба итд.

Filioque. (Lat. "and from the Son").

Theological term referring to the procession of the Holy Spirit. Its insertion in the Creed by the Roman Church (1054 A.D.) became one of the main causes for the schism between the Orthodox and Catholic Churches.

God-parents. (Godfather, *Kum*; Godmother, *Kuma*.) Sponsors at Baptism and Chrismation taking the responsibility for the faith and spiritual development of the newly born Christian. The Orthodox people highly regard the spiritual bond and family relationship. A Serbian saying is "God and then the Godfather"

Guardian Angel. (Gr. *Phylakas Angelos*). The Orthodox believe that certain angels are appointed by God at baptism to guide and protect each faithful. A prayer of the Orthodox Liturgy asks for "an angel of Peace, a faithful guide and guardian of our soul and bodies."

Hagia Sophia. (Gr. *Agia Sophia*) The Cathedral of Constantinople in which the Ecumenical Patriarchs and Byzantine Emperors were enthroned. It is the greatest Orthodox church, dedicated to the Holy Wisdom of God. The emperor Justinian built it in the year 532 A.D.; its architecture is an outstanding example of the so-called Byzantine Orthodox order.

Hierarchy. The higher clergy or College of bishops who are assigned to rule over spiritual matters of the church.

Holy Water. (Gr. *Agiasmos*). Water blessed at the service of the "Great Blessing" on the feast day of Epiphany (Jan. 19) or on other occasions (Small Blessing). It is used for the blessing of people, as at Holy communion or for the blessing of things for their well being.

Horologion. (Gr. "Book of the Hours;" Sl. *Chasoslov*). The Liturgical book containing the services and prayers of the different hours of the day, i.e., Compline, Matins, Vespers

Часови. У православним манастирима монаси држе службе које се зову Часови. Има их четири и сваки се односи на једну од ситуација приказаних:

- Први Час (6.00) Молимо Господа да нас усмерава на пут правде и сачува од греха
- Трећи Час (9.00) Силазак Светог Духа на Апостоле (Духови)
- Шести Час (12.00) Распињање Христово на крст
- Девети Час (15.00) Смрт Христова

Икона. Слика византијског стила на дрвету, платну, папиру или на зиду (фреска) која изображава Христа, Богородицу, Свеце и сцене из Библије. Православна црква иконе не користи ради поштовања саме иконе него лика који је изображен на њој „у духу и истини“ (Јован 4:24).

Иконоборство. Конфликт у Византијском Царству у вези поштовања икона од 717. до 843. године. Седми Васељенски Сабор 787. и 843. одлучио је да се иконе могу користити по учењу Св. Јована Дамаскина.

Иконостас. Обично је направљен од дрвета и раздваја олтар од остатка цркве и прекривен је иконама.

Исусова Молитва. Кратка молитва која се понавља молећи се Богу. Почела је да се упражњава у православним манастирима а раширила се и даље и гласи : „ Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешног“.

Страшни Суд. По Хришћанском веровању то је суд који ће уследити после краја света, на коме ће судија бити Син Божији који долази да суди живима и мртвима.

Hours. In Orthodox monasteries, monks maintain special services for the main hours of the day. Each hour commemorates a special event, as follows:

- First hour (6:00 A.M.): Thanksgiving for the new morning and prayer for a sinless day.
- Third hour (9:00 A.M.): the descent of the Holy Spirit on Pentecost.
- Sixth hour (12:00 noon): the nailing of Christ to the Cross.
- Ninth hour (3:00 P.M.): the death of Christ.

Icon. (Gr. *image*). A Byzantine-style painting in oil on wood, canvas, paper or a wall (fresco) representing Christ, the Virgin Mary, or other Saints and scenes from the Bible. The Orthodox Church uses icons for veneration with the understanding that the respect is paid not to the material icon but to the person represented "in spirit and truth" (John 4: 24).

Iconoclasm. (Gr. "the breaking of icons"). It refers to the conflict in the Byzantine Empire between 717 and 843 over the use of icons in the church. The Seventh Ecumenical Council (787 and 843) decreed the use of icons, following in the main the teaching of St. John of Damascus.

Iconostas Usually made of wood it divides the sanctuary or Altar from the body of the church building. A solid screen entirely covered with icons.

Jesus Prayer. A short prayer that the Orthodox constantly repeat to practice devotion to God; the tradition of repeating this distinctive prayer was developed in Orthodox monasteries. The text of Jesus' Prayer is: *Lord Jesus Christ, Son of God, have mercy on me.*

Judgement. The Last or Final Judgment, which according to the Church's belief will occur at the end of the world and the second coming of Christ. The judgment that takes place immediately after an individual's death is called *particular judgement*.

Јуридикција. Право и ауторитет епископа да влада епархијом као духовни надзорник укључујући законодавну, извршну и судску власт коју може вршити само канонски епископ дате епархије.

Камилавка. Црна, округла капа коју носе свештеници и монаси који имају посебан црни вео који се ставља преко капе на богослужењима и у другим специјалним приликама и зове се „пана“.

Канон. 1) Састоји се од девет песама које су сачињене од кратких строфа и певају се на јутарњем Богослужењу. 2) специјална служба тзв. Велики Канон пева се у среду увече, пете недеље Великог Поста.

Кондак. Песма у литургији која даје кратки историјат светца или празника који се слави и која се пева на свим службама тога дана. Св. Роман Слаткопевац се смтра творцем кондака.

Мирјани. Чланови цркве који нису свештена лица.

Јагње (Агнец). Смбол распећа на крсту (Јован 1:29). У православној литургији Агнец је прво парче које се извади из просфоре и има слова ИС ХС НИ КА (Исус Христос Побеђује). Ово посебно парче се освећује за време литургије.

Тајна Вечера. Задња Христова вечера са ученицима. Овом вечером установљена је Света Тајна причешћа и ефхаристије.

Велики Пост. Педест дана пре Васкрса за духовну припрему Васкрсења Христовог. Осим Великог, постоје и други постови у току године.

Jurisdiction. (Gr. *Dikaidosia*). The right and the authority of a bishop to rule over his diocese as a spiritual overseer. It includes legislative, judicial and executive authority, which can be exercised only by individuals who have been canonically ordained and appointed to rule over the jurisdiction in question.

Kamilafki. (Sl. *kamilavka*). The black cylindrical hat worn by Orthodox clergy. The black monastic veil worn by the celibate clergy at various services or ceremonies is attached to the *kamilafki*

Kanon. 1) Short hymns consisting of nine odes, sung at the service of Matins. 2) The special service known as the *Great Kanon* sung on the evening of the Wednesday of the fifth week of the Great Lent.

Kontakion. A liturgical hymn that gives an abbreviated form of the meaning or history of the feast of a given day. The *kontakion* is sung after the sixth ode of the Canon in the liturgy and the Service of the Hours. St. Romanos the Melodist is considered to be the most important hymnographer of the *Kontakion*.

Laity. (Gr. *Laikos*). Members of the Church who are not ordained to the priesthood.

Lamb. (Gr. *Amnos*). The symbol for the sacrifice of Christ on the Cross (John 1: 29). In the Orthodox liturgy the *amnos* is the first square piece from the altar bread (*prosphoro*), inscribed with the letters *IC XC NI KA* (an abbreviated form for "Jesus Christ conquers"). This particular piece is to be consecrated during the Eucharist.

Last Supper (Gr. *Mystikos Deipnos*). The Last meal of Christ with His disciples in the 'Upper Room' before his arrest. With this supper he instituted the Sacrament of the Holy Eucharist.

Lent. (Gr. *Sarakosti*) The fifty-days fast preceding Easter for the spiritual preparation of the faithful to observe the feast of the Resurrection. Besides Lent, the Orthodox Church has assigned a number of other fasting periods (see *abstinence* and special section of this book).

Литургија. Назив најважнијег хришћанског богослужења у славу ефхаристије. Православна црква има четири различите литургије: Св. Јакова, Св. Василија Великог, Св. Јована Златоустог (која се највише служи) и Литургија пређеосвећених дарова која се служи у време Великог Поста.

Реч. Символ Христа, „реч оваплоћена“ или „реч Божија“ (Јован 1:1-4)

Господња Молитва (Оче Наш). Изговорена устима самог Исуса Христа она је изложена у Светом Јеванђељу по Матеју 6:9-33 и Луки 11:2-14. То је највише упражњавана молитва у православљу.

Мученик. Онај који је смртно пострадао за веру.

Јутрење. Јутарња молитва која се настаља литургијом. Почиње са читањем шестопсалмије, читањем јеванђеља наставља се певањем канона и завршава великом доксологијом.

Парастос. Служба која се служи за покој душе умрлих. Врши се трећи, девети и четрдесети дан после смрти а затим на шест месеци, годину и три године. Кољиво се спрема као симбол васкрсења и другог доласка Христа.

Минеји. Комплет од 12 богослужбених књига (за сваки месец по једну) који садржи службу светима за сваки дан у години.

Митра. Богослужбена капа или круна епископа. Код Руса, неки архимандрити и протојереји имају право ношења митра. Митра пореклом потиче од круне Византијског Цара.

Liturgy. (Gr. "a public duty or work"). The main form of worship for the celebration of the Holy Eucharist. The Orthodox Church celebrates four different versions of the liturgy: The Liturgy of St. James, The Liturgy of St. Basil, The Liturgy of St. John Chrysostom, which is the most common, and The Liturgy of the Presanctified Gifts performed only during the period of Great Lent

Logos. (Gr. "word"). A symbol for Christ, the word incarnate, or "word made Flesh:" which is also called "the Word of God" (John, 1:1-4).

Lord's Prayer. The prayer taught by Christ in the Sermon on the Mount (Matt. 6: 9-33 and Luke 11: 2-4). It begins with the phrase "Our father. . ." and is the most common Orthodox prayer.

Martyr. (Gr. "witness"). One who willingly suffered death for the faith.

Matins. (Gr. *Orthos*). The Morning Service, which is combined with the liturgy. It begins with the reading of six psalms (*Exapsalmos*), the reading of the Gospel, the chanting of the Canon, and the Great Doxology.

Memorial. (Gr. *Mnymosyno*). A special service held in the Orthodox Church for the repose of the souls of the dead. Memorial services are held on the third, ninth and fortieth day; after six months, and after one or three years after death. Boiled wheat is used as a symbol of the resurrection of everyone at the Second Coming of Christ.

Meneon. A liturgical book containing the lives of the saints and the special hymns (*stichera*) for the feast-days of the Orthodox Saints. It is divided into twelve volumes, one for each month.

Mitre. (Gr. *Mitra*). The official headdress or "crown" of a bishop. In Slavic churches some archimandrites are allowed to wear the mitre as recognition of their service to the church. The *mitre* derives from the crown of the Byzantine emperor.

Манастир. Место где живе монаси у заједници придржавајући се монашких завета и молитвених правила. Припадници одређених манастира живе у усамљеништву.

Монах. Лице које се одричне земаљског живота и живи побожним животом под заветом сиромаштва, девствености и послушности.

Света Гора. Полуострво у Грчкој, на коме се налази 20-так манастира међу којима је српски Хиландар. Вековима је центар православног монаштва у свету.

Имендан. Традиција православног народа је да славе дан светца на који су се родили али, код Срба, породична слава преузела је слављење имендана.

Искушеник. Лице које жели да се посвети монашком животу и припрема се за то пре давања завета.

Монахиња. Њенско лице које је примло монашки чин и живи у манастиру.

Осмогласник. Књига која садржи богослужбене песме и тропаре које се певају на богослужењима у осам различитих гласова. Сваке недеље се користи други глас. Св. Јован Дамаскин је један од највећих теолога и писаца црквених песама.

Орар. Део ђаконске одежде у облику дугачке траке коју ђакон носи преко левог рамена и испод десне руке што означава крила анђела.

Рукоположење. Света Тајна Свештенства. Пренос благодати полагањем руку на кандидата.

Monastery. The dwelling place and the community thereof, of monks or nuns living together in a communal life (*cenobites*) in a convent, and practicing the rules of prayer and vows. The members of some monasteries live alone in solitude (*anchorites*).

Monk. (Gr. *Monachos*; fem. *Monache*). An individual who denies the world in order to live a religious life under the monastic vows of poverty, chastity, and obedience.

Mount Athos. The center of Orthodox monasticism, situated on a conical mountain on the Chakidiki Peninsula, Greece. Some 20 monasteries including the Serbian Monastery of Hilandar are on the peninsula.

Name-day. (Gr. *Onomastiria*). The tradition of the Orthodox people to celebrate one's name-day instead of a birthday. The Serbs have adopted the *Slava* instead of individual name days.

Novice. (Gr. *Dokimos*). An individual who accepted the monastic life, undergoing a period of probation in preparation for taking his vows.

Nun. (Gr. *Monachi* (fem), or *Kalogria*). A woman following the monastic life, living in a convent and leading a strict contemplative life.

Oktoechos. (Gr. "eight modes" or *Paraletiki*). Service book containing the canons and hymns of the eight tones or modes of Byzantine music. They are used in all services, arranged every eight weeks, one for each tone, and are attributed to St. John of Damascus (eighth century), one of the greatest Orthodox hymnographers and theologians.

Orarion. (Lat.) One of the deacon's vestments, made of a long band of brocade and worn over the left shoulder and under the right arm. It signifies the wings of the angels.

Ordination. (Gr. *cheirotonia*). The sacrament of the Holy Orders, imparted through the laying on of hands upon the candidate for the priesthood.

Недеља Правослаља. Прва недеља великог поста. Обележава повратак икона у црквени живот (после јереси иконоборства).

Православни (правоверни). Име које користе Источни хришћани. Православна црква верује да је једино она задржала праву и у целини неизмењену веру. 1054. године дошло је до поделе између Истока (Цариград) и Запада (Рим).

Омофор. Део архијерејске одежде која иде око врата и покрива рамена а означава овцу која је заблудела а добри пастир ју је донео на леђима кући.

Цвети. Недеља пре Васкрса којом се прославља улазак Христов у Јерусалим пре страдања, када га је народ дочекао машући палминим гранама. Тако и ми у данашња времена носимо на тај дан пламине и врбине гране у знак сећања на тај дан.

Богородица (Панагија). Име које се користи за Мајку Божију.

Сведржитељ. Онај који влада над свим, свесилни. Један од назива за Бога. У православној уметности, пантократор је фреска која се нази у централном делу главне куполе одсликавајући Господа као Свемоћног Господара све васељење.

Пасха (види Васкрс)

Светла Недеља. Недеља после Васкрса. Означава духовну обнову и радост свету донету кроз Васкресење Христово.

Дискос. Мали округли тањир од сребра или злата на који свештеник ставља Агнец и остале честице које припрема за литургију.

Orthodox Sunday. The first Sunday of Lent, commemorating the restoration of icons in the church (see *Iconoclasm*). *Orthros*. (see *Matins*).

Orthodox. (Gr. "correct or true belief"). The common and official name used by the Eastern Christian Church. The Orthodox Church maintains her belief that she alone has kept the true Christian faith, complete and unaltered. Christianity was split between Rome and Constantinople. Officially split from Rome in 1054AD.

Pall. (Gr. *Omophorion*). One of the bishop's vestments, made of a band of brocade worn about the neck and around the shoulders. It signifies the Good Shepherd and the spiritual authority of a bishop.

Palm Sunday. (Gr. *Kyriaki ton Vaion*; Sl. *Verbnoye Voskresenye*). The Sunday before Easter, commemorating the triumphal entrance of Christ into Jerusalem. The Orthodox use palms or willow branches in the shape of a cross, which the priest distributes to the faithful after the liturgy.

Panagia. (Gr. "All Holy"). One of the Orthodox names used to address the Mother of God.

Pantocrator. (Gr. "He who reigns over all; almighty"). One of the appellations of God. In Orthodox art, *Pantocrator* is the name of the fresco decorating the center of the dome, depicting Christ as the almighty God and Lord of the Universe.

Pascha. (see *Easter*).

Paschal week. (Gr. *Diakaimsimos* or "bright week"). The week following the Sunday of Easter (*Pascha*), signifying the spiritual renewal and joy brought to the world by the resurrected Christ.

Paten. (Gr. *Diskos*). A small round and flat plate made of gold or silver on which the priest places the particles of bread at the celebration of the Eucharist.

Патријаршија. Црквена област у којој је патријарх поглавар. Данас имамо четири патријаршије из старог века: Александријска, Антиохијска, Јерусалимска и Цариградска и оне новијег датума Руска, Грузијска, Српска, Бугарска и Румунска. Аутокефалне цркве постоје у Грчкој, Кипру, Албанији, Чешској и Пољској и много других аутономних цркава и општина широм света.

Светац Заштитник. Светац изабран од групе, народа, организације или појединца за заступника, вођу и заштитника.

Духови (Педесетница). Празник који се слави 50 дана после Васкрса и означава Светог Духа на Свете Ученике и Апостоле. Сматра се за рођендан Хришћанства.

Многољетствије (на много година). Пева се у цркви у част епископа или свештеника.

Прокимен. Стих који изговара читач апостола (чтец) непосредно пред читање апостола а служио као увод на тему о чему се чита.

Проскомидија (жртвеник). Обично сто који се налази уз северни зид олтара или са леве стране, на коме свештеник припрема хлеб и вино за литургију.

Просфора. Хлеб који се користи за литургију. Припрема се од чистог брашна и округлог је облика са печатом на врху. Састављен је из два слоја која означава две Христове природе: божанску и људску. Један део се користи за причешће а остатак се дели народу после литургије.

Patriarchate(s) An ecclesiastical jurisdiction governed by a patriarch. Today, four ancient patriarchates exist: Alexandria, Antioch, Jerusalem and Constantinople (which has primacy of honour), in addition Patriarchates of Russia, Georgia, Serbia, Bulgaria, and Romania. Other autocephalous churches exist in Greece, Cyprus, Albania, Czech Republic and Poland as well as many other autonomous groups and congregations around the world.

Patron saint. (Gr. *Poliouchos*; Sl. *Nebesny Pokrovitel*). A saint chosen by a group, nation, or organization to be their special advocate, guardian and protector. The Patron Saint of an individual is usually the saint after whom the individual is named.

Pentecost. (Gr. "fiftieth Day"). A feast celebrated fifty days after Easter commemorating the descent of the Holy Spirit onto the disciples of Christ. It is considered to be the birthday of Christianity.

Polychronion. (Gr. "for many years"). A prayer sung by the chanter or choir in honor of the celebrant bishop or presbyter. Its full version is: "for many years of life" (Gr. *Eis Polla Eti Despota*; Sl. *Mnogaya Lyeta*).

Prokeimenon. (Gr. "gradual introduction"). A liturgical verse or scriptural passage sung or read before the reading of the Epistle. It serves as an introduction to the theme of this particular reading.

Proskormide. (Gr. *gathering of gifts or preparing to receive the gifts*; Sl. *Shertvennik*). The Service of the preparation of the elements of bread and wine before the Liturgy. It takes place on the Table of Oblation (*Prothesis*), which is situated at the left (north) side of the altar.

Prosphoro. (Gr. "offering gift, an item dedicated to God and offered as a votive," also *prosphora*). The altar bread, which is leavened and prepared with pure wheat flour to be used for the Eucharist. It is round and stamped on the top with a special seal. Sometimes it is made in two layers symbolizing the two natures of Christ (Human and Divine). The inscribed parts of the top are used for the Eucharist and the rest of it is cut into small pieces to be distributed to the faithful (*antidoron*).

Чтец – читач. Лице које чита, пева и одговара на богослужења. Чин којим епископ даје благослов особи за ту радњу назива се „Постриг за Чтеца“.

Мошти. Телесни остаци светитеља или његових ствари као нпр. одећа и одежа. Православци моштима придају посебан значај и исте целивају.

Крмчија. Зборник црквених закона који се тичу неких важних одлука Васељенских Цабора и Светих Отаца. Другим речима крмчија представља устав православне цркве.

Света Тајна. Спољни и видљиви део религије који чине разне свечаности, речи и симболику који производе активности невидљиве силе Светога Духа које силазе на појединца. Све Свете Тајне установљене су од самог Христа за спасење верника.

Свете Тајне. Седам Светих Тајни: крштење, миропомазање, покајање, причешће, брак, свештенство и јелеосвећење. Сваки православац треба да прими све Свете Тајне осим Свете Тајне брака и свештенства

Сакос. Главни део архијереске одежде која се носи на литургији. Сматра се одеждом покајања. Облачили су је хришћански владари да би изразили своју понизност пред Господом.

Шизма. Званично подела од Матице Цркве. Било их је више, али најтежа се догодила између Западне и Источне цркве 1054. године.

Службеник. Богослужбена књига коју користе свештенослужитељи за време Богослужења.

Reader. (Gr. *Anagnostis*, Sl. *Chtets*). The individual assigned to read, chant, and give responses in church services. Usually the bishop with special prayers and in a special ceremony will bless such a person.

Relics. (Gr. *Ieipsana Agia*). The remains from the body of Saint or even a Saint's possessions, such as clothes or vestments. The relics are honored and venerated by all Orthodox. Upon the consecration of a new church, the consecrating bishop embeds holy relics in the Altar Table, following the ancient traditions of the church in performing the Eucharist on the tombs of Martyrs (*Martyria*).

Rudder. (Gr. *Pedalion*). The book containing the rules and regulations prescribed by the Ecumenical Synods and the Fathers. It is the Constitution of the Orthodox Church.

Sacrament. (Gr. *Mysterion*, Sl. *Tainstvo*). The outward and visible part of religion consisting of various ceremonies, words and symbolisms, producing an invisible action by the Holy Spirit that confers grace on an individual. All Sacraments were instituted by Christ for the salvation of the believer.

Sacraments (7) Baptism, confirmation, penance, Eucharist, marriage, holy orders, and Unction make up the seven sacraments also known as “Mysteries” of Orthodox Christianity.

Sakkos or Dalmatic. The main vestment worn by the bishop during the Liturgy. It originates from the vestments of the Byzantine emperor.

Schism. Formal separation from the unity of the one true Church. Although the Christian Church has witnessed several schisms, the most disastrous was the separation of the Byzantine Eastern and the Roman Western Church in 1054, dividing Christendom into two parts

Service Book. The liturgical book containing the prayers and ceremonial order of the various church services including the Liturgy.

Богослужбене књиге. Специјалне књиге које садрже песме и разне службе у православној цркви. Има их осам: Јеванђеље, Апостол, Псалтир, Посни Триод, Цветни Триод, 12 Минеја, Часослов и Служебник.

Седам Васељенских Сабора. Сабор представника свих црквених јурисдикција сазван због решавања и разматрања разних црквених проблема и учења. Православна и Римокатоличка црква признају Седам васељенских сабора

- Никеја 325. год. Сазван од цара Константина где су разматрани Аријевска јерес, божанство Христа и први део симбола вере. Присуствовало је 318 црквених отаца.
- Цариград 371. Било је присутно 180. црквених остаца а осуђена је Аполинаријева јерес. Дефинисано је божанство Светог Духа и довршен је симбол вере.
- Ефес 431. год. Трећи сабор је осудио Несторијеву јерес и дефинисао је назив Богородица Било је присутно 200. црквених остаца
- Халкидон 451. год. Највећи скуп коме је присуствовало 630 црквених отаца где је идеја монофизита одбачена
- Цариград 553. год. Други сабор у Цариграду са 165 црквених отаца. Осуђени су јеретици и пагани.
- Цариград 680. год. На 6. сабору је присуствовао 281 црквени отац на коме је осуђен монотеизам. Такође су у Цариграду 692. год (место Труло) допуњени и довршени пети и шести сабор.
- Никеја 787. год. Присуствовало 350 отаца и осуђени су иконоборци.

Осим ових васељенских сабора православна црква је такође донела неколико донтринских допуна између 787. год. до 1950. год.

Service books. They are special books containing the hymns or the services of the Orthodox Church. There are eight as follows: Gospel, Book of Epistles, Psalter, Triodion, *Pentecostarion*, *Twelve Menaia*, *Horologion*, and Service or Liturgy book (*Euchologio* or *Ieratiko*).

Seven Ecumenical Councils

Assembly of representatives from all church jurisdictions convoked for the settlement of ecclesiastical or doctrinal problems and disputes. The Orthodox and the Roman Catholic Church recognize the following seven Ecumenical Councils:

- Nicaea, 325. Emperor Constantine called the first Council, which dealt with the Arian heresy, the divinity of Christ, and composed the first part of the Nicene Creed. 318 fathers were present.
- Constantinople, 381. This Council with 180 Fathers present, condemned Apollinarianism, defined divinity of the Holy Spirit, and completed the Creed.
- Ephesus, 431. The third Ecumenical Council had 200 Fathers present. It dealt with and condemned Nestorianism and defined the term Theotokos.
- Chalcedon, 451. The largest gathering of Fathers 630 in total, the Chalcedonian Council condemned Monophysitism.
- Constantinople, 553, the second Council to be held in Constantinople had 165 Fathers, present. It condemned heretics and pagans.
- Constantinople, 680. The sixth Council had 281 Fathers, present. It condemned the teaching of Monothelitism. Also at Constantinople (Trullo), in 692 this Council regulated disciplinary matters to complete the Fifth and the Sixth Ecumenical Councils.
- Nicaea, 787. The seventh ecumenical council had 350 Fathers who attended. It condemned Iconoclasm, which was also known as the Icon Smashers.

The Orthodox Church has also made several significant doctrinal statements from 787 through to 1950.

Крсно Знамење. Православци праве крсни знак да означе веру у Христову жртву распећа на крсту за спасење човечанства. Крсти се десном руком тако што саставиш кажипрст, средњи прст и палац и почињеш на челу (У име Оца), на грудима (и Сина), десно раме (и Светога Духа), лево раме (Амин). Два остала прста су ослоњена на длан и оне означавају две природе Христове: божанску и људску.

Сабор. Скупљање верника зарад прослављања светитеља или читања њихових дела или житија (биографија).

Синод. Највеће црквено тело Српске православне цркве.

Богородица. Теолошки назив који се користи за Увјек Дјеву Марију – Мајку Божију.

Три Јерарха. Православна црква сматра ова три епископа најзначајнијим учитељима који су допринели духовни развој цркве. То су Св. Василије Велики, Св. Григорије Богослов, Св. Јован Златоуст. Празнују се 12 фебруара а код Грка је такође посвећена њима због заслуга на унапређену образовања и литературе.

Предање. Пренос учења и обичаја кроз векове већином усмено са генерације на генерацију.

Преображење. Један од 12 главних Господњих празника посвећен на дан када се Христос пред ученицима појавио у Божанској Слави са Мојсијем и Пророком Илијом на гори Тавору.

Sign of the Cross. The Orthodox make the Sign of the Cross to signify their belief in the sacrifice of Christ upon the cross for man's salvation. It is made by the right hand in a cruciform gesture touching the forehead, chest, right and left shoulders with the tips of fingers (the thumb, index and middle finger joined together as a symbol of the Holy Trinity, the ring and little finger touching the palm as a symbol of the two Natures of Christ).

Synaxis. (Gr. "assembly;" Sl. *Sobor*). A gathering of the faithful in honor of a saint or for reading passages from his biography (*synaxarion*).

Synod. The supreme ecclesiastical executive of a church jurisdiction

Theotokos. A theological term commonly used by the Orthodox to indicate the doctrinal significance of Virgin Mary as Mother of God.

Three hierarchs. The Orthodox Church considers in particular three bishops (*hierarches*) of the Church as Her most important Teachers and Fathers, who contributed to the development and the spiritual growth of the Church. They are St. Basil the Great, St. Gregory the Theologian, and St. John Chrysostom. Their feast day is observed on 12th February, a day also dedicated to Hellenic letters since the three hierarchs contributed to the development of Greek Christian education and literature.

Tradition, Orthodox. (Gr. *Paradosis*). The transmission of the doctrine or the customs of the Orthodox Church through the centuries, basically by word of mouth from generation to generation.

Transfiguration. (Gr. *Metamorphosis*). The transfiguration of Christ is a major feast day (19th August) commemorating the appearance of Christ in divine glory along with Moses and the prophet Elias on Mount Tabor (Matt. 5: 1-7).

Свјати Боже. Једна од најстаријих песама у православној цркви: „Свјатиј Боже, Свјатиј Крепкиј, Сватиј Бесмертниј, Помилуј Нас“

Тропари. Православне песме разним празницима и светитељима.

Типик. Књига правила и ред богослужења за читаву годину.

Вечерње. Важна служба у православној цркви која се обавља сваке вечери благодарећи Богу за добро окончање дана и дочек следећег. У очи великих празника вечерње се служи са одређеним додацима који су за спасење верника.

Одежда. Свештеничка роба која се носи за време литургије и осталих богослужења.

Скраћенице на Енглеском делу речника:

appr од прилике

Gr. Грчко

Ar. Арабско

Hebr. Јеврејско

Aram. Арамајски

Lat. Латинско

masc. Мушки род

esp. нарочито

Sl. Словенски

Fem. Женски род

n. средњи род

Комплетна енглеска верзија овог речника рад Фотије Литсуса, се може наћи www.goarch.org

Trisagion. (Gr. *thrice-holy*). 1) One of the most ancient hymns of the church used by the Orthodox in every prayer or service: "Holy God, Holy Mighty, Holy Immortal, have mercy upon us." 2) Memorial Service performed by the graveside or in church for the repose of the soul.

Troparion. Orthodox hymns of various feast days and saints.

Typikon. (Gr. *following the order*; Sl. *Sluzhebnik*). Liturgical book, which contains instructions about the order of the various church services and ceremonies in the form of a perpetual calendar.

Vespers. (Gr. *Esperinos*; Sl. *Litiya*). An important service of the Orthodox Church, held in the evening, which is mainly a Thanksgiving prayer for the closing day and a welcome of the new one to come the following morning. On the eve of an important holiday, the Vesper Service includes *Artoclasia* or the blessing of the five loaves (Gr. *artos*; Sl. *Litiya*) for health and the well-being of the faithful.

Vestments. (Gr. *Amphia*). The distinctive garments worn by the clergy in the liturgy and the other church services

Abbreviations

appr. approximately

Gr. Greek

Ar. Arabic

Hebr. Hebrew

Aram. Aramaic

Lat. Latin

masc. masculine

esp. especially

Sl. Slavonic

fem. feminine

n. neuter

English version adapted from Fotius K. Litsus. Complete list available at www.goarch.org

Предео са енглеског Никола Лукић 2004 - **Translated from English to Serbian by Nikola Lukich 2004**

References used in creating this Dictionary

Morton Benson English to Serbian Dictionary Belgrade 1980

Keller, Fr. Hieromonk Aidan A Pocket Church History for Orthodox Christians 1994

Litsas, Fotius K. Dictionary of Orthodox Terminology www.goarch.org

Orthodox Encyclopaedia (in Serbian) Православна Енциклопедија, Православна Реч 2000

Prologue (in Serbian) Пролог Београд 1984

Velimirović, Bishop Nikolaj Catechism (in Serbian) Вера Светих Катехизис Источне Православне Цркве

Ware, Bishop Kallistos The Orthodox Church